

מערך שיעור – לוקחים אחריות על ניקיון המקלט השכונתי

כתיבה ועריכה: מיכל כהן, נעמית קאופמן, רשא כבהא ונופר נאוגאוקר - מדריכות חינוך לקיימות
קראה והגיבה: בילי פרידמן מפמ"ר מדע וטכנולוגיה

בימים אלו, כשהשתייה במקלט הופכת לחלק משגרת חיינו, הטיפול במרחב המשותף הוא הזדמנות ליצירת תחושת שייכות וביטחון עבור התלמידים. מערך שיעור זה נועד להעניק לכם כלים להפיכת פעולת הניקיון לפעילות חינוכית של ערבות הדדית, המעניק לילדים עוגן של עשייה וחיוניות בתוך המציאות המורכבת.

קהל היעד:

תלמידי יסודי ג-ו, מכל תחום דעת

מטרות הפעילות:

1. פיתוח אחריות אישית וקהילתית לניקיון במרחב הציבורי.
2. שיפור הסביבה הפיזית במרחב המוגן, כדי להנעים את השהות בו.
3. עידוד חשיבה מנהיגותית.

פתיחה: סיפור המקרה

הקריאו לתלמידים בקול את הסיפור הבא:

"ערב אחד, נשמעה אזעקה בשכונה של גיא. גיא, הוריו והשכנים מהבניין רצו מהר למקלט המשותף. כשהם פתחו את דלת הברזל הכבדה, הם נדהמו. המקלט לא היה מוכן: בפינה אחת היו ערימות של עיתונים ישנים מאובקים, בפינה אחרת שאריות של חטיפים שמישהו השאיר לפני חודשיים, ואפילו כיסא שבור שחסם את המעבר. היה צפוף, היה ריח לא נעים של אבק, ולא היה מקום לכולם לשבת בנוח. השכנים התחילו להתווכח: 'מי השאיר פה את הזבל?', 'למה זה נראה ככה?'. גיא הרגיש שדווקא עכשיו, כשקצת לחוץ בחוץ, הוא צריך שהמקום הזה יהיה נעים ובטוח."

חלק 1: תצפית- היכרות מעמיקה עם המרחב המוגן (זיהוי וסיווג המפגעים)

א. הציגו לתלמידים תמונה של מקלט מוזנח ומבולגן (המדמה את המקלט מהסיפור).

על התלמידים לזהות סוגי מפגעים שונים בתמונה (נספח 1) ולסווג אותם:

- **מפגעי בטיחות:** חפצים שעלולים לגרום למעידה (כגון: כיסא שבור, קרטונים בדרך).
- **מפגעי היגיינה:** לכלוך שמושך נמלים או יוצר ריח (כגון: עטיפות אוכל, בקבוקים פתוחים).
- **מפגעים בריאותיים:** אבק הגורם לשיעול (כגון: ערימות נייר ישנות, שטיח ישן).

ב. קיימו דיון עם התלמידים על המרחב האישי שלהם –

היזכרו כיצד נראה המרחב המוגן שלכם (מקלט או ממ"ד):

- האם זכור לכם אם יש בו מפגעים דומים לאלו שראינו בתמונה?
- מה הדבר שהכי הייתם רוצים לשנות במרחב שלכם ברגע זה?
- במידה והמרחב המוגן שלכם נקי ומסודר, מה הייתם ממליצים לקדם בו?

חלק 2: התערבות - טיפול ומניעה של מפגעים

בשלב זה נדון עם התלמידים מה הפעולה שניתן לבצע על מנת לטפל במפגעים ולמנוע אותם בעתיד מתוך סיפורו של גיא. התלמידים ישלימו את הטבלה הבאה:

טבלה: פעולות לטיפול ומניעה של המפגעים במקלט של גיא

מפגע	פעולה לטיפול ומניעת המפגע
עיתונים ישנים מעלים אבק	דוגמה: השלכת עיתונים לפח מחזור הנייר פעם בשבוע
שאריות של חטיפים	
כיסא שבור	
חפצים אישיים של דיירי הבניין	
אריזות מזון פתוחות	
פירות רקובים	
כלים חד פעמיים משומשים	

חלק 3: נקיטת פעולה- מציבים פחים במקלט

הקריאו לתלמידים בקול את המשך הסיפור:

"אחד הפתרונות שעלו במוחו של גיא הוא הצבת פח במקלט להשלכת הפסולת.

אך לא ניתן להסתפק בפח אחד בלבד! כל סוג פסולת דורש טיפול אחר.

לכן החליט גיא להציב 3 פחים בכניסה למקלט:

פח כחול לנייר, פח כתום לפלסטיק ולקופסאות שימורים, פח סגול לזכוכית ופח חום

לפסולת האורגנית. גם פח ירוק יש בקרבת המקלט, עבור פסולת שלא ניתן למחזר."

א. הסבר לתלמידים: זמני ההתכלות של החומרים השונים, חשיבות הפרדת הפסולת לפחי

המחזור השונים, תהליך המחזור והשפעתו על הסביבה.

סיכום:

לקראת סיום השיעור, קיימו שיחת סיכום קצרה סביב שאלות אלו:

- ממה הכי נהניתם במפגש?
- מה למדתם היום שלא ידעתם קודם – על המקלט, על השכנים שלכם, או על עצמכם כאזרחים?
- באילו מיומנויות השתמשתם היום כדי לחשוב על פתרונות?

נספח 1: תמונה של מקלט מוזנח

